วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม–ธันวาคม 2569

Journal of Education and Human Development Sciences
Vol. 10 No. 2 July –December 2026

ISSN 2985-1017 (Online)

แนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตร และเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Guidelines for developing vocational education program for rural development of Kanchanaburi College of Agriculture and Technology under the Office of the Vocational Education Commission

ปาริณี วงค์แก้ว[1,*] และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์[2]

Parinee Wongkaew[1] and Pongsak Ruamchomrat[2]

(วันรับบทความ :31 พฤษภาคม 2569 /วันแก้ไขบทความ : 18 สิงหาคม 2569 /วันตอบรับบทความ : 4 พฤศจิกายน 2569)

(Received Date : May 31st, 2026, Revised Date : Month Aug 18th Day, 2026, Accepted Date : Nov 4th, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท และ 2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน โครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการ ด้านบริบท ด้านผลผลิต และด้านปัจจัยนำเข้า

2. แนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท พบว่า 2.1) ด้านบริบท ควรสำรวจความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายและอาชีพพื้นฐานในชุมชนใกล้เคียง เพื่อปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ 2.2) ด้านปัจจัยนำเข้า วิทยาลัยควรจัดเตรียมทรัพยากรที่ทันสมัยและน่าสนใจ เช่น วัตถุดิบ งานฟาร์ม และแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน รวมทั้งจัดสรรคน เงิน และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอ 2.3) ด้านกระบวนการ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรติดตาม ดูแล และรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับใช้ ป้องกันการออกกลางคัน และ 2.4) ด้านผลผลิต ควรติดตามผู้สำเร็จการศึกษาทุกรุ่นให้รวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความสำเร็จหลังสำเร็จการศึกษา

.

คำสำคัญ: การอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท, การพัฒนาโครงการ, การจัดการอาชีวศึกษา

[1,2] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ตำบล หนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี กาญจนบุรี 71190

[1,2] Educational Administration, Kanchanaburi Rajabhat University, Nong Bua, Mueang Kanchanaburi, Kanchanaburi 71190, Thailand

[*]ผู้ติดต่อหลัก E-mail address: Wongkaew1981@gmail.com

[*]Corresponding author Email: Wongkaew1981@gmail.com

ISSN 2985-1017 (Online)

Abstract

This research aimed to: 1. study the development of the Vocational Education Program for Rural Development; and 2. study guidelines for the development of the Vocational Education Program for Rural Development at Kanchanaburi College of Agriculture and Technology. The population consisted of 210 school administrators, teachers, and students participating in the Vocational Education Program for Rural Development. The research instruments included a five-point rating scale questionnaire with a content validity index ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.98, together with focus group discussion questions. The statistics used for quantitative data analysis were percentage, mean, and standard deviation and Qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings were as follows:

1. The development of the Vocational Education Program for Rural Development was rated at a high level, both overall and in each evaluation aspect. The aspects were ranked in descending order of mean scores as follows: Process Evaluation, Context Evaluation, Product Evaluation, and Input Evaluation.

2. The guidelines for developing the Vocational Education Program for Rural Development revealed the following: 2.1) Context Evaluation: The needs of the target learners and the basic occupations within nearby communities should be surveyed to design learning activities that correspond to learners' needs and can be applied to future employment and career development. 2.2) Input Evaluation: The college should provide modern and engaging learning resources, including raw materials, farm-based learning activities, and instructional resources, to enhance learners' motivation. In addition, adequate personnel, budget allocations, instructional materials, and equipment should be provided to support the effective implementation of the program. 2.3) Process Evaluation: Administrators and teachers should continuously monitor, support, and listen to learners' opinions in order to use their feedback for continuous improvement and to reduce student dropout. And 2.4) Product Evaluation: Graduates from all cohorts should be continuously monitored and encouraged to establish alumni networks for sharing their experiences and achievements after graduation.

Keyword: Vocational Education for Rural Development, Program Development, Vocational Education Management

ISSN 2985-1017 (Online)

บทนำ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบดังต่อนี้ 1) การศึกษาในระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษาหลักสูตร ระยะเวลาการวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จ การศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม 3) การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลโดยผู้เรียนใช้เวลาหนึ่งในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ (Office of the Vocational Education Commission, 2022)

โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) รับผู้ที่จบการศึกษาขั้นต่ำระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเกษตรกรรม หลักสูตร 3 ปี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคกลาง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นสถาบันที่จัดการเรียนการสอนทางด้านเกษตรกรรมและได้มุ่งเน้นให้นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นหลัก เพื่อมุ่งให้ทุกคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีส่วนร่วม โดยรวมกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้สามารถพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ได้ตลอดช่วงชีวิตคือ การศึกษา เพราะระบบการศึกษาช่วยวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนถึงการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ในการดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ แม้ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคน แต่ก็ต้องเป็นระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพจึงเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนที่จะเรียนรู้ ซึ่งการศึกษาไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตนั้นควรมุ่งพัฒนาคนให้เกิดคุณลักษณะเพื่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะมองกว้าง เกิดความใฝ่รู้ พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและชุมชน สอดคล้องกับความจริงในวิถีชีวิตของคนกับสิ่งแวดล้อมและคุณค่าสังคมไทย การศึกษาต้องสร้างคนให้รู้จักสร้างงานด้วยตนเอง เน้นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักใช้วิจารณญาณในการเลือกช่องทางที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพ ขีดความสามารถ และวุฒิภาวะความเป็นมนุษย์ ปรัชญาการศึกษาในอนาคตถือว่าชีวิตที่มีความสุขคือชีวิตที่มีการเรียนรู้ เป้าหมายของการศึกษาจึงต้องมุ่งสร้างคนที่มีความมั่นใจและเป็นตัวของตัวเอง (Office of the Vocational Education Commission, 2021) การดำเนินงานโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) ให้บรรลุวัตถุประสงค์จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การจัดสรรทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ ตลอดจนการติดตามผลและพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น การพิจารณาเพียงผลสำเร็จของโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานอาจไม่

ISSN 2985-1017 (Online)

เพียงพอต่อการสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการอย่างรอบด้าน แต่จำเป็นต้องพิจารณาตั้งแต่บริบทและความต้องการที่นำไปสู่การจัดทำโครงการ ความพร้อมของปัจจัยนำเข้า ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการนอกจากนี้ การดำเนินงานโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงอาจมีความต้องการ ความคาดหวัง และมุมมองต่อการดำเนินงานโครงการที่แตกต่างกัน การประเมินโครงการจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นระบบเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเพียงพอ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงาน อีกทั้งช่วยให้ทราบจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินโครงการ ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการในการปรับปรุง พัฒนา หรือกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Office of the Vocational Education Commission, 2021) การประเมินโครงการอย่างมีระบบย่อมมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารโครงการตระหนักถึงคุณภาพของแผนและโครงการที่กำหนดขึ้นว่าสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน การปรับปรุง หรือการเปลี่ยนแปลงโครงการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อันจะส่งผลให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น การประเมินโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) จึงควรดำเนินการอย่างครอบคลุมทั้งด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สะท้อนคุณภาพของโครงการในทุกมิติ และสามารถนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและการพัฒนาโครงการให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้แบบจำลองการประเมินผล CIPP (CIPP Evaluation Model) ของ Stufflebeam เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และ 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) โดยในด้านผลผลิตพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการในด้านผลกระทบ ประสิทธิผล ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ ตลอดจนการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน และการปรับใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ เพื่อนำสารสนเทศและผลการประเมินที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบทให้มีคุณภาพ เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

จากสภาพปัญหาและแนวโน้มจำนวนผู้เรียนสาขาเกษตรกรรมลดลง ผู้เรียนที่มีความรู้และมีทักษะวิชาชีพทางเกษตรมีจำนวนน้อย ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องการปรับตัวซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนมีโครงการและการจัดประชุมปฏิบัติน้อยทำให้ผู้เรียนได้เรียนไม่ครบทุกกิจกรรม และยังพบว่าผู้รับผิดชอบโครงการขาดความรู้/ทักษะในการบริหารจัดการโครงการให้ตรงตามเป้าหมาย การโยกย้ายเปลี่ยนแปลงบุคลากรทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงานสะสมประสบการณ์ได้ยาก จากความเป็นมาและ

ISSN 2985-1017 (Online)

ความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี โดยมีขอบเขตการศึกษาตามกรอบแนวคิดของของสตัฟเฟิลบีมและชินก์ฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท (context evaluation) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (input evaluation) 3) ด้านกระบวนการ (process evaluation) และ 4) ด้านผลผลิต (product evaluation)

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน โครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี จำนวน 210 คน โดยเป็นผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 39 คน และนักเรียน จำนวน 170 คน และผู้ให้ข้อมูลสำหรับในการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ประกอบด้วย 3.1) ด้านบริบท 3.2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3.3) ด้านกระบวนการ และ 3.4) ด้านผลผลิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบจำลองการประเมินผล CIPP (CIPP Evaluation Model) ของของสตัฟเฟิลบีและชินก์ฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield,2007) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท (context evaluation) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (input evaluation) 3) ด้านกระบวนการ (process evaluation) และ 4) ด้านผลผลิต (product evaluation) เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการและการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังแผนภาพที่ 1

ISSN 2985-1017 (Online)

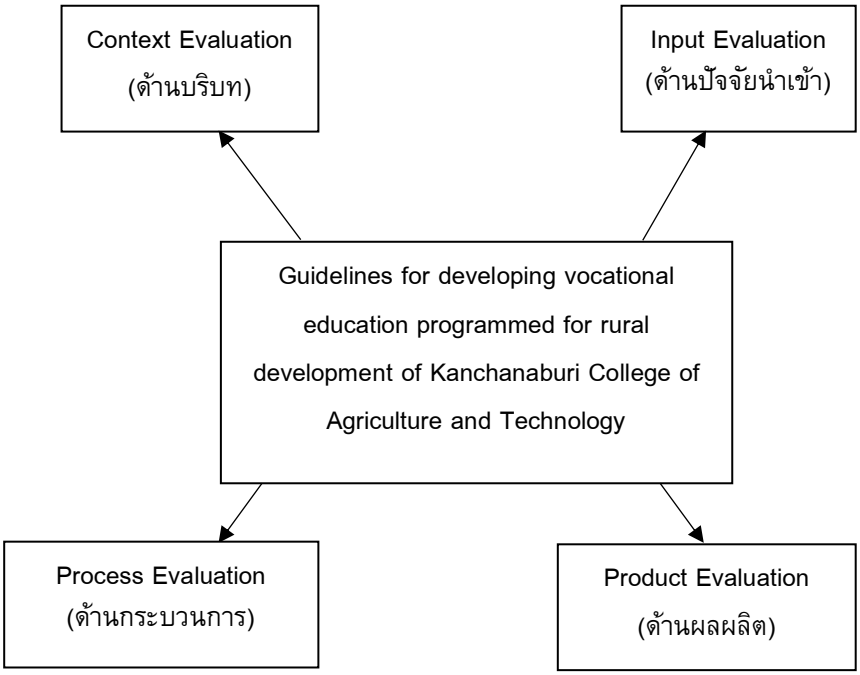

Figure 1. Conceptual Framework of the Study

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้ 1) ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ คือ เพศ ตำแหน่งในสถานศึกษา และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท จำนวน 8 ข้อ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า จำนวน 8 ข้อ 3) ด้านกระบวนการ จำนวน 6 ข้อ และ4) ด้านผลผลิต จำนวน 8 ข้อ ผู้วิจัยได้ใช้โดยใช้เกณฑ์วัดระดับการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท เป็นแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1976) มี 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้ ระดับ 1 หมายถึง ความคิดเห็นน้อยที่สุด ระดับ 2 หมายถึง ความคิดเห็นน้อย ระดับ 3 หมายถึง ความคิดเห็นปานกลาง ระดับ 4 หมายถึง ความคิดเห็นมาก และระดับ 5 หมายถึง ความคิดเห็นมากที่สุด 2) ประเด็นคำถามสำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (questions for focus group discussions) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ทุกข้อได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 จำนวน 5 ข้อ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 25 ข้อ และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบัค พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

ISSN 2985-1017 (Online)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

2.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตศึกษา สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้บริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 210 ชุดให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัย พร้อมติดตามทางโทรศัพท์ กำหนดส่งคืนภายใน 7–15 วัน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบ 210 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารและรับผิดชอบการกำหนดนโยบายและการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 4 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1–3 จำนวน 3 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา มีประสบการณ์ในการเรียนตามหลักสูตร และสามารถสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลทุกคนสมัครใจเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.)

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มตลอดการเก็บรวบรวมข้อมูล และถอดเทปคำสัมภาษณ์ แบบคำต่อคำ เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนและถูกต้อง

3.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ถอดเทปโดยเปรียบเทียบกับไฟล์บันทึกเสียงและบันทึกภาคสนาม เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

ISSN 2985-1017 (Online)

3.3 ผู้วิจัยอ่านข้อมูลที่ถอดเทปหลายรอบเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลโดยภาพรวม จากนั้นดำเนินการให้รหัสข้อมูล โดยกำหนดรหัสให้กับข้อความหรือประเด็นสำคัญที่สะท้อนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

3.4 ผู้วิจัยนำรหัสข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันมาจัดกลุ่มเป็นประเด็นย่อย และสังเคราะห์เป็นประเด็นหลัก โดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการประเมินแบบ CIPP Model ได้แก่ (1) ด้านบริบท (Context) (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) (3) ด้านกระบวนการ (Process) และ (4) ด้านผลผลิต (Product)

3.5 ผู้วิจัยสังเคราะห์สาระสำคัญของแต่ละประเด็น วิเคราะห์ความสอดคล้องและความเชื่อมโยงของข้อมูล พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะเชิงพรรณนา โดยยกข้อความหรือความคิดเห็นที่เป็นตัวแทนของผู้ให้ข้อมูลมาประกอบการอธิบาย เพื่อสนับสนุนข้อค้นพบและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนำไปใช้ในการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการประเมินแบบ CIPP Model ทั้ง 4 ด้าน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ทั้งภาพรวม รายด้าน และรายข้อ ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ในภาพรวม

การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ในภาพรวม	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านบริบท	4.46	0.26	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.41	0.24	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.47	0.28	มาก
4. ด้านผลผลิต	4.43	0.20	มาก
รวม	4.44	0.15	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ=4.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านกระบวนการ (μ=4.47) รองลงมาคือ ด้านบริบท (μ=4.46) ด้านผลผลิต (μ=4.43) และด้านปัจจัยนำเข้า (μ=4.41)

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการจัดสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 4 คน และนักเรียน ปวช. 1-3 จำนวน 3 คน เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี

ISSN 2985-1017 (Online)

2.1 ด้านบริบท มีแนวทางในการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ดังนี้

2.1.1 มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นชุมชนใกล้เคียงรวมถึงสำรวจอาชีพพื้นฐานเพื่อปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะสามารถนำไปสร้างอาชีพได้

2.1.2 ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนก่อนทำโครงการเพื่อจะตอบโจทย์พื้นที่จริงในหลักสูตรอาชีวะ การลงพื้นที่กลุ่มอาชีวะว่าขาดแคลนทักษะอาชีพด้านใดและการวิเคราะห์ถึงจุดแข็งของพื้นที่ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม เพื่อนำมาต่อยอดเป็นหลักสูตรในอนาคต

2.1.3 การเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ออกแบบหลักสูตรให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับวิถีชีวิต สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้พัฒนาอาชีพ

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า มีแนวทางในการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ดังนี้

2.2.1 ทางวิทยาลัยควรมีการจัดเตรียมทรัพยากร เช่น วัตถุดิบ งานฟาร์ม แหล่งเรียนรู้ให้มีความทันสมัย น่าสนใจสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนและศึกษาต่อ

2.2.2 การจัดหาทรัพยากรทั้งหมดที่ต้องใช้เพื่อขับเคลื่อนโครงการให้สำเร็จ ตั้งแต่ คน เงิน อุปกรณ์การเรียนการสอน จัดให้คนในพื้นที่สอนใช้ของที่มีในชุมชน หางบประมาณจากหน่วยงานในชุมชนและเอกชน เน้นหลักสูตรสั้นที่ปฏิบัติจริง จบแล้วทำงานได้จริง

2.2.3 ควรมีการพัฒนาวิชาชีพควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้คุณวุฒิทางการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมาย เพิ่มความรู้เรื่องเทคโนโลยีการสื่อสาร และฝึกทักษะในการสื่อสาร เช่น ระบบออนไลน์ การนำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน

2.3 ด้านกระบวนการ มีแนวทางในการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ดังนี้

2.3.1 คณะผู้บริหาร ครูผู้สอน หมั่นคอยติดตามควบคุมกำกับดูแลกลุ่มผู้เรียน เช่น การพบกลุ่มเพื่อรับฟังความคิดเห็น นำข้อเสนอแนะของผู้เรียนแล้วปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งในการป้องกันผู้เรียนออกกลางคัน รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่อยากจะมาเรียนหรือร่วมทำกิจกรรม เช่น การสนับสนุนทุนการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความตั้งใจทำการบ้านส่ง เข้าเรียนครบทุกครั้ง ซึ่งนอกจากส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้ว ครูผู้สอนก็ยังเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวทุกฝ่ายมีส่วนสำคัญทั้งสิ้น

2.3.2 เชิญผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำแนวทางให้กับผู้เรียนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนควรพัฒนาฟาร์มต้นแบบเพื่อให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนรู้ พัฒนาการสอนของครูผู้สอน สอนแบบบูรณาการร่วมกันได้แบบยืดหยุ่นเน้นคุณภาพ เรียนเป็นกลุ่มอาชีพ (ภาคเรียนละอาชีพ) แบบโมดูลอาชีพที่ชัดเจน มีการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มความรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้

2.3.3 จัดการเรียนการสอนลดปริมาณการสอนทฤษฎีเน้นการเรียนรู้ปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมให้นักเรียนโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทมีส่วนร่วมกับวิทยาลัยฯ

2.4 ด้านผลผลิต มีแนวทางในการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ดังนี้

2.4.1 มีการติดตามผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ทุกรุ่นให้รวมกลุ่มกัน ร่วมกลุ่มกันแชร์ประสบการณ์ หรือความสำเร็จหลังจากเรียนจบไปแล้ว ให้ทางวิทยาลัยฯ ทำการประชาสัมพันธ์ทั้งด้านออนไลน์ รวมถึงไปในชุมชนตลอดให้การประชาสัมพันธ์ให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ISSN 2985-1017 (Online)

2.4.2 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดอาชีพได้ สนับสนุนปัจจัยอาชีพ ช่องทางการสื่อสารด้านการศึกษา มีกระบวนการติดตาม เช่น กำหนดแนวทางรูปแบบการส่งเสริมอาชีพ การลงทะเบียนในโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท และการจะสำเร็จการศึกษาต้องผ่านกิจกรรมอะไรบ้าง

2.4.3 ผู้รับผิดชอบโครงการมีความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนโครงการอาชีวเพื่อพัฒนาชนบท มีการกำหนดรูปแบบเครื่องแต่งกาย การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ไหว้ครู ศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมพบปะผู้เรียนโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ปีละ 1 ครั้ง

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ จึงกำหนดเป้าหมายของโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างอาชีพและชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์โมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) จะช่วยส่งผลให้การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างหลักสูตรให้มีความชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ตามสภาพจริง มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานไว้แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานที่จะต้องดำเนินการครอบคลุมและชัดเจน มีบุคลากรที่เพียงพอในการดำเนินโครงการ และนำคำแนะนำรวมถึงการสนับสนุนการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ภายนอกสถานศึกษาให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นตามหลักสูตรที่กำหนด สรรหาเทคนิคการดำเนินงานและกระบวนการติดตามกิจกรรม และมีเกณฑ์การประเมินผลงานของนักเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้ได้ผลผลิตหรือผลลัพธ์ของการดำเนินงานสามารถวัดผลได้อย่างชัดเจนตามที่กำหนดไว้และนำผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานไปปรับปรุงเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังผลการวิจัยที่ Stufflebeam (2003) พบว่า การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมาย โครงสร้างหลักสูตร แผนปฏิบัติงาน การจัดสรรทรัพยากร การติดตาม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งประกอบด้วยการประเมินด้านบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) โดยมุ่งใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบดังกล่าวจะช่วยให้โครงการสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและเกิดผลลัพธ์ที่วัดได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องผลการวิจัยของโนวเลค (Knowles, 1980) พลว่า ผลการวิจัยที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ของ Malcolm S. Knowles ที่เน้นว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเนื้อหามีความเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ การจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์และความต้องการของผู้เรียนจึงส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

ISSN 2985-1017 (Online)

2. แนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านบริบท พบว่า มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นชุมชนใกล้เคียงรวมถึงสำรวจอาชีพพื้นฐานเพื่อปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะสามารถนำไปสร้างอาชีพได้ ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนก่อนทำโครงการเพื่อจะตอบโจทย์พื้นที่จริงในหลักสูตรอาชีวะ การลงพื้นที่กลุ่มอาชีวะว่าขาดแคลนทักษะอาชีพด้านใดและการวิเคราะห์ถึงจุดแข็งของพื้นที่ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม เพื่อนำมาต่อยอดเป็นหลักสูตรในอนาคต และการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้งออกแบบหลักสูตรให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับวิถีชีวิต สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้พัฒนาอาชีพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ได้มีการสำรวจวิเคราะห์ความต้องการในการศึกษาและการสร้างอาชีพของคนในชุมชนและทำการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับชุมชนและพื้นที่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของไทร์เลอร์ (Tyler, 1949) ซึ่งเสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มต้นจากการศึกษาความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคมหรือชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่แท้จริง จากนั้นจึงออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ผลการวิจัยที่พบว่ามีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชน วิเคราะห์ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพในพื้นที่ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Tyler ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรบนพื้นฐานของความต้องการและบริบทของผู้เรียนและสังคม

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ทางวิทยาลัยมีการจัดเตรียมทรัพยากร เช่น วัตถุดิบ งานฟาร์ม แหล่งเรียนรู้ให้มีความทันสมัย น่าสนใจสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนและศึกษาต่อ ทรัพยากรทั้งหมดที่ต้องใช้เพื่อขับเคลื่อนโครงการให้สำเร็จ ตั้งแต่ คน เงิน ของใช้ ให้คนในพื้นที่สอน ใช้ของที่มีในชุมชน หางบประมาณจากหน่วยงานในชุมชนและเอกชน เน้นหลักสูตรสั้น ปฏิบัติงานได้จริง จบแล้วทำงานได้จริงและควรมีการพัฒนาวิชาชีพควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้คุณวุฒิทางการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมาย เพิ่มความรู้เรื่องเทคโนโลยีการสื่อสาร และฝึกทักษะในการสื่อสาร เช่น ระบบออนไลน์ การนำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี มีการสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่นและชุมชนเพื่อมาจัดทำหลักสูตรพัฒนาความต้องการของผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2003) ในองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ของรูปแบบการประเมิน CIPP Model ที่เน้นการวิเคราะห์และจัดสรรทรัพยากร บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับโนวเลค (Knowles, 1980) ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดหลักสูตรระยะสั้นที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริง การใช้ทรัพยากรในชุมชน และการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริงหลังสำเร็จการศึกษา

ISSN 2985-1017 (Online)

2.3 ด้านกระบวนการ พบว่า คณะผู้บริหาร ครูผู้สอน หมั่นคอยติดตามกำกับดูแลกลุ่มผู้เรียน เช่น การพบกลุ่มเพื่อรับฟังความคิดเห็น นำข้อเสนอแนะของผู้เรียนแล้วปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งในการป้องกันผู้เรียนออกกลางคัน รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่อยากจะมาเรียนหรือร่วมทำกิจกรรม เช่น การสนับสนุนทุนการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความตั้งใจทำการบ้านส่ง เข้าเรียนครบทุกครั้ง ซึ่งนอกจากส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้ว ครูผู้สอนก็ยังเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวทุกฝ่ายมีส่วนสำคัญทั้งสิ้น เชิญผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำแนวทางให้กับผู้เรียนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียน ควรพัฒนาฟาร์มต้นแบบเพื่อให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนรู้ พัฒนาการสอนของครูผู้สอน สอนแบบบูรณาการร่วมกันได้ แบบยืดหยุ่น เน้นคุณภาพ เรียนเป็นกลุ่มอาชีพ (ภาคเรียนละอาชีพ) แบบโมดูลอาชีพที่ชัดเจน มีการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มความรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้ และจัดการเรียนการสอนลดปริมาณการสอนทฤษฎีเน้นการเรียนรู้ปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมให้นักเรียนโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทมีส่วนร่วมกับวิทยาลัยฯ ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ได้นำข้อเสนอแนะและแนวทางจากผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน มาขับเคลื่อนในการจัดทำหลักสูตรพัฒนาโครงการอาชีพเพื่อพัฒนาชนบท โดยเป็นโครงการต้นแบบเพื่อเน้นการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริงและการลงมือทำจริง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของดีเวย์ (Dewey, 1938) ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการติดตาม ดูแล และรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ พัฒนาฟาร์มต้นแบบ และเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งการปฏิบัติจริงมากกว่าทฤษฎี ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีที่สุดจากประสบการณ์ตรง (Learning by Doing) โดยผู้เรียนควรมีโอกาสลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และเชื่อมโยงการเรียนกับสถานการณ์จริงในชีวิตและสังคม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2.4 ด้านผลผลิต พบว่า มีการติดตามผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบททุกรุ่นให้รวมกลุ่มกัน รวมกลุ่มกันแชร์ประสบการณ์ หรือความสำเร็จหลังจากเรียนจบไปแล้ว ให้ทางวิทยาลัยฯ ทำการประชาสัมพันธ์ทั้งด้านออนไลน์ รวมถึงไปในชุมชนตลอดให้การประชาสัมพันธ์ให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดอาชีพได้ สนับสนุนปัจจัยอาชีพ ช่องทางการสื่อสารด้านการศึกษา มีกระบวนการติดตาม เช่น กำหนดแนวทางรูปแบบการส่งเสริมอาชีพ การลงทะเบียนในโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทและการจะสำเร็จการศึกษาต้องผ่านกิจกรรมอะไรบ้าง และผู้รับผิดชอบโครงการมีความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท มีการกำหนดรูปแบบเครื่องแต่งกาย การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ไหว้ครู ศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมพบปะผู้เรียนโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ปีละ 1 ครั้ง ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี ได้มีการติดตามผลการศึกษาของนักเรียนจากโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท อย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในอาชีพในตนเองสนใจมาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจศึกษาในโครงการหลักสูตรอาชีพเพื่อพัฒนาชนบทอย่างสม่ำเสมอ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของคิทพาททิค (Kirkpatrick, 1998) ซึ่งเสนอรูปแบบการประเมินผลการฝึกอบรม 4 ระดับ (Kirkpatrick's Four-Level Training Evaluation Model) โดยเฉพาะระดับผลลัพธ์ (Results) ที่มุ่งประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นหลังจากผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานหรือการ

ISSN 2985-1017 (Online)

ประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ Kirkpatrick ยังให้ความสำคัญกับการติดตามผลหลังการฝึกอบรม การประเมินความสำเร็จของผู้สำเร็จการศึกษา และการนำผลที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยที่พบว่า วิทยาลัยมีการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาทุกรุ่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความสำเร็จหลังสำเร็จการศึกษา สนับสนุนการนำความรู้ไปต่อยอดอาชีพ รวมทั้งมีระบบติดตามผลและประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงสะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งเน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนและการประเมินผลการดำเนินโครงการในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kirkpatrick (1998) ที่เน้นการวัดผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน อย่างไรก็ตาม ด้านปัจจัยนำเข้า แม้ว่าจะอยู่ในระดับมาก ดังนั้นวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยนำเข้าให้มีความพร้อมและเพียงพอต่อการดำเนินโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท โดยจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้เรียน ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้และฟาร์มต้นแบบให้สามารถใช้เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาคีเครือข่าย และผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นในการถ่ายทอดความรู้และทักษะอาชีพ นอกจากนี้ ควรจัดเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามสาขาวิชาชีพ และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอน สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

1.2 แนวทางการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรีและสถานศึกษาอาชีวศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียง โดยควรเริ่มจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและชุมชน รวมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรจัดสรรทรัพยากร บุคลากร งบประมาณ และแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและทันสมัย พร้อมทั้งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในด้านกระบวนการ ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง ลดการเรียนภาคทฤษฎี และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รวมถึงมีระบบติดตาม ดูแล และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาการออกกลางคันและสร้างแรงจูงใจในการเรียน ส่วนด้านผลผลิตควรมีระบบติดตามผู้สำเร็จการศึกษา ส่งเสริมการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและขยายโอกาสทางการศึกษาและอาชีพให้แก่ประชาชนในชนบทอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหลายแห่ง เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานและค้นหาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในโครงการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท รวมทั้งศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านการประกอบอาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิต เพื่อประเมินความยั่งยืนของโครงการต่อไป

ISSN 2985-1017 (Online)

เอกสารอ้างอิง

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

Kirkpatrick, D. L. (1998). *Evaluating training programs: The four levels* (2nd ed.). Berrett-Koehler Publishers.

Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy* (Rev. ed.). Cambridge Books.

Likert, R. (1976). A technique for the measurement of attitudes. Arno Press.

Office of the Vocational Education Commission. (2021). *Vocational Education for Rural Development Project (OVEC-RD)*. Bureau of Vocational Education Policy and Planning.

Office of the Vocational Education Commission. (2022). *Annual report 2022*. Monitoring and Evaluation Bureau, Office of the Vocational Education Commission.

Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation. In T. Kellaghan & D. L. Stufflebeam (Eds.), *International handbook of educational evaluation*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-010-0309-4_4

Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models and applications.* Jossey-Bass.

Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. University of Chicago Press.